

Γελοιογραφία από εφημερίδα του Νοέμβρη του 1940

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

Ιστορικό Αρχείο Α. & Κ. Σκιαθά

ΜΟΥΣΕΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Αντώνης Δ. Σκιαθάς

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ

Ανδρονίκη Χρυσάφη

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΝΤΥΠΩΝ

Αντα Χάντζιου

ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ

Μιχάλης Σιγάλας

ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ - ΜΟΥΣΕΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

Μαρινος Σουβαλιώτης UNITYPE

ΑΝΑΡΤΗΣΗ ΕΡΓΩΝ

Κωνσταντίνος Ματθαίου

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Αννα Στράτου

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΚΘΕΣΗΣ

Γιάννης Σκ. Πικραμένος

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΑΣ ΜΝΗΜΗΣ

Ο ελλαδικός χώρος χαρακτηρίζεται σε όλη του την έκταση από την πυκνότητα των τόπων, των προσώπων και των δράσεων που διατηρούν ιστορικό χαρακτήρα.

Ως εκ τούτου, και για να περιοριστούμε στη νεότερη περίοδο της ιστορίας, τίθεται ένα διαχρονικό ζήτημα οργάνωσης, καταγραφής και συστηματικής αξιοποίησης του αρχαιακού υλικού.

Το ζήτημα είναι μεν γενικότερο αλλά εμφανίζεται με οξύτητα στην περίπτωση της Πάτρας. Η πόλη μας, λόγω της γεωγραφικής της θέσης, του ρόλου που διαδραμάτισε στη διαμόρφωση του νεότερου ελληνικού κράτους και των προσώπων που κατάγονται από εδώ αλλά διαδραμάτισαν πανελλήνιο ρόλο, καλείται να στρέψει την προσοχή της στη συγκρότηση του αρχαιακού της πλούτου.

Αυτή η προτεραιότητα έχει διπλό χαρακτήρα. Αφενός πρέπει να αναπτύξουμε φροντίδα και προσοχή για το αρχαιακό υλικό που έχουν συγκεντρώσει φορείς αλλά και ιδιώτες. Για την ακρίβεια, θεωρώ ότι ο Δήμος Πατρέων οφείλει να είναι σταθερά αρωγός σε όλους όσους συντηρούν και διαρκώς εμπλουτίζουν αρχεία αυτού του είδους. Αυτός, άλλωστε, είναι και ο λόγος που ο Δήμος ενθάρρυνε και υποστηρίζει την παρούσα έκθεση του ιστορικού αρχείου των Αντώνη και Κυριάκου Σκιαθά.

Η δεύτερη πτυχή αυτής της προτεραιότητας συνδέεται με την υποχρέωση του Δήμου να οργανώσει καταρχήν τα δικά του ιστορικά αρχεία. Από τα πρακτικά των συνεδριάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου έως τους θησαυρούς της Δημοτικής Βιβλιοθήκης, οφείλουμε να οργανώσουμε το «κυνήγι» του ιστορικού υλικού, τη συστηματική παρουσίασή του, αλλά και την προσβασιμότητά του στους ερευνητές.

Η εργασία αυτή δεν έχει μόνο τη σημασία της διαφύλαξης, αλλά και της ανάπτυξης των αρχείων. Επιπλέον, τα καλά οργανωμένα και προσβάσιμα στους μελετητές αρχεία θα προκαλέσουν το ενδιαφέρον των ερευνητών και πιθανότατα θα μας αποφέρουν μονογραφίες και ιστορικές μελέτες που θα φωτίσουν το ιστορικό μας παρελθόν, υπόθεση εξαιρετικά σημαντική. Θα πρόσθετα, μάλιστα, πως η εργασία αυτή, εκτός από τον προφανή ιστορικό της χαρακτήρα, έχει και μια πρακτική διάσταση. Ανήκω σ' αυτούς που πιστεύουν πως δεν είναι δυνατόν να «αναγνώσουμε» το παρόν και να οργανώσουμε το μέλλον της πόλης χωρίς επαρκή γνώση του παρελθόντος της, χωρίς την αίσθηση της ιστορικής της πορείας.

Γι' αυτό και θεωρώ την έκθεση του αρχείου των Αντώνη και Κυριάκου Σκιαθά, πέραν της αυτόνομης αξίας που διαθέτει, και μια καλή ευ-

καιρία για να ξεκινήσουμε έναν γόνιμο διάλογο στην πόλη για την ιστορική μνήμη, καθώς και για τους τρόπους οργάνωσης και ανάδειξης αυτής της μνήμης.

Ανδρέας Αθ. Φούρας
Δήμαρχος Πατρών

Τους γνωρίζωμε καλά! Είνε οι φειλοιδολοφόνοι της Τήνου

Το τραγούδι
της Δουγέρας

ΨΥΡΜΑΤΟΣ

Αυτάρια
28
Οκτωβρίου 1940

ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΤΑ ΟΠΛΑ! ΗΡΧΙΣΑΝ ΣΗΜΕΡΟΝ ΔΙ ΕΧΘΟΡΠΡΑΞΙΑΙ

Τό πρώτον ανακοινωθέν του Έλληνικού Έπιτελείου
Πρωϊνοί συναγερμοί εις τας Αθήνας
Ο Βασιλεύς εις τας όδοις της πρωτευούσης
Τό Έθνος σύσσωμον αντιμετώπιζει
τήν θρασύδειλον πρόκλησιν τών Ιταλών

Ο Βασιλεύς Γεώργιος Β΄

Η ΖΩΗ ΜΑΣ εις την υπηρεσίαν της Πατρίδος

«Οί δε είνε οι πόλεμοι...»
«Οί δε είνε οι πόλεμοι...»
«Οί δε είνε οι πόλεμοι...»

Τό Διάγγελμα του Βασιλέως

Τό Διάγγελμα του Βασιλέως...
«Οί δε είνε οι πόλεμοι...»

Πώς έκρηχθη ό πόλεμος

Πώς έκρηχθη ό πόλεμος...
«Οί δε είνε οι πόλεμοι...»

Αποθευτικοι εκδηλώσεις όπέρ της Α. Μεγαλειότητας και του κ. Πρωθυπουργού

Αποθευτικοι εκδηλώσεις...
«Οί δε είνε οι πόλεμοι...»

Η επιστράτευσις

Η επιστράτευσις...
«Οί δε είνε οι πόλεμοι...»

Τού Ναυτικού

Τού Ναυτικού...
«Οί δε είνε οι πόλεμοι...»

Τό Διάγγελμα του κ. Πρωθυπουργού

Τό Διάγγελμα του κ. Πρωθυπουργού...
«Οί δε είνε οι πόλεμοι...»

Κυριακή, 28 Οκτωβρίου

Κυριακή, 28 Οκτωβρίου...
«Οί δε είνε οι πόλεμοι...»

Μην Οκτωβρίου 1940-

28 Δευτέρα

Περι ἔργων ἡ πρῶτῃν ἀδοξασιᾶν περὶ τοῦ ἡ. Θεομισθίου
καὶ μετὰ αὐτὸς εἰς τὸ Γρασεῖον. Φοδὸς αἰς τὸ Γρασεῖον τῆς Ἰασοῦ
αὐτῶν ἔχουσιν κείνῃ ἐν ἐκείνῃ τῶν ἐργασίων εἰς μέτρον τῆς

Το ημερολόγιο του υποδιοικητῆ χωροφυλακῆς μοίραρχου Εὐάγγελου Θέμελη,
το ὁποῖο ξεκινᾶ τὴν πρώτη ἡμέρα τοῦ πολέμου «Μην Οκτώβριος 1940, 28 Δευτέρα»
καὶ γιὰ ἓναν χρόνο καταγράφει τὴν πραγματικότητα τοῦ πολέμου
καὶ τῆς γερμανικῆς κατοχῆς στὴν περιοχή τῶν Πατρῶν

Η ΠΕΡΟΥΡΑ

ΤΙΟΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΝ

ΚΩΔΕΝ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΑΡΧΗΓΕΙΟΥ ΤΟΥ ΦΥΡΕΦ ΤΗΣ 13ης ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1943

α ανατολικώ ... έπειτα Ισχυραί επιθέσεις των

του προγε ... παρασκευ ... κληρων μ ... τευματα ... ήν συνέ ... ησαν κα ... ου του Κ ... μάτω ... επιθε ... οδυτικώ ... έτερα ... κας έπ ... ου του ... επιθε ... διέτ ... ολιως της Ρ ...

Ortskommandatur Athen

Nachtpassierschein Nr. 654
Άδεια νυκτερινής κυκλ. αμφ.

Zu - u. Vorname: RHALLYS Johann
Όνομα - Έπώνυμο

Wohort, Straße u. Haus-Nr.: Athen, Patriarchu Joakin 14
Τόπος κατοικίας, δόξ και αριθμός

Geburtsjahr, -tag u. -monat: 1878
Έτος, ήμερα και μήν γεννησεως

Beruf: Ministerpraesident
Έπάγγελμα

ist berechtigt, während der Nachtperzeitt in der Zeit von 23.00 Uhr bis 5.00 Uhr die Strassen
είναι ιερχή, ώς επί της νυκτερινής ώρας, στην ώρα της νυκτερινής περιόδου, με φωτισμό, να περπατάει

in Athen
in der Stadt

Dieser Anweis gilt nur in Verbindung mit einem ordnungsmässigen, mit Lichtbild versehenen Personalausweis,
in dem der Name in lateinischer Schrift geschrieben ist.
Η άδεια ισχύει μόνο εν συνδυασμώ με το κανονικό άπορριχθέν φωτογραφικό έγγραφο, το όποιο μέ ...

(gültig bis zum: 31.12.1944
Ισχύει μέχρι της: 31.12.1944)

Verlängerungen siehe Rückseite.
Παρατάσεις βλέπε όπισθεν.

Ortskommandatur Athen
den 14.6. 1941
Unterschrift: (Υπογραφή)
M. Varw. Rat (Βαθμός)
(Dienstgrad)

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

1 'Επληροφρήθη ότι Γερμανοί στρατιώται, οι οποίοι περιήλθον εις χείρας του έχθρου, έκακοποιήθησαν κατά τον αισχρότερον και άπανθρωπότερον τρόπον.

- 2 Άς εκ τούτου έξεδόθη ή κάτωθι διαταγή προς άντεκδικήσιν:
- 1ον) Όσοις διαπραττει προς Γερμανούς αίχμαλώτους άντιθέτως προς τό Διεθνές Δίκαιον, δά τι μωρηθή άμειλικτως και κατά τόν ίδιον τρόπον, είτε άνδρας είτε γυναίκα.
 - 2ον) Έάν γίνονται τιαύτα κακουργήματα πλησίον εις χωριά δά τά κατακαύσωμεν και οι κάτοικοι δά αναλάβουν ήπ' εύθύνην των όλας τός συνεπειας.
 - 3ον) Περί τούτων δά έπιφυλαχθούν εις αύτοός και άλλα αυστηρότερα μέτρα άνταμοιδής.

3 Η ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

2

3

1

4

4 ότι το κοσδοτόν τω ...

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ

Τα αντικείμενα καταγράφουν τον χρόνο με τον βίο τους. Μυθοποιούν άλλοτε επαρκώς και άλλοτε αποσπασματικά την καθημερινότητα των κτητόρων τους.

Όπως αναφέρει η Α. Amandry, «Η ιστορία της συλλογής είναι μια μακρά ιστορία αγάπης, ενθουσιασμού, υπομονής, επιμονής, τύχης και συγκινήσεων. Η χαρά που αισθάνεσαι όταν ανακαλύπτεις αυτό που θα συμπληρώσει τη συλλογή σου είναι εφάμιλλη με τη λύπη που αισθάνεσαι όταν σου ξεφεύγει από τα χέρια το ποθητό αντικείμενο».

Ενώ οι χρήστες των αντικειμένων που συλλέξαμε, επώνυμοι και ανώνυμοι, τους έδωσαν σε εποχές δόξας την ταυτότητά τους, οι τελευταίοι κητόρες τους τα προικίζουν σε εποχές λήθης με προστασία, καθώς, συγκεντρώνοντάς τα σε μια συλλογή, δίνουν τη δυνατότητα επιβίωσής τους στον χρόνο, ανεξάρτητα από τις όποιες μεταβιβάσεις έχουν καταγράψει ή θα καταγράψουν στο ιστορικό τους μέλλον.

Η αφορμή για τη συγκρότηση ενός ιστορικού αρχείου, μιας συλλογής γενικότερα, μπορεί να οφείλεται σε μια τυχαία συγκέντρωση αντικειμένων τα οποία αφορούν μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο, μπορεί να οφείλεται στην επαγγελματική ενασχόληση με αυτά, που δημιουργεί την αναγκαία γνώση και αγάπη για τη συντήρησή τους, μπορεί να οφείλεται στη μυθοπλασία που δημιουργεί η αναζήτηση της καταγωγής μας μέσα από τις ιστορικές πηγές, αλλά κυρίως μπορεί να οφείλεται στην επιστημονική τεκμηρίωση των ιστορικών γεγονότων και των ιστορικών περιόδων του τόπου μας, αποκτώντας μέσα από τις αποκαλυπτόμενες πηγές και τις λανθάνουσες αρχαιακές οντότητες εκείνες τις ιστορικές αλήθειες που είναι αναγκαίες για να φωτίσουν επαρκώς τα προς εξέταση γεγονότα.

Τα οικογενειακά ακούσματα για την καταγωγή μας από μια «ένδοξη» οικογένεια που έδρασε, όπως τόσες άλλες, στην περίοδο της Επανάστασης του 1821 –αυτής του Οδυσσέα Ανδρούτσου- μαζί με πολύ λίγα οικογενειακά κειμήλια της περιόδου που υπήρχαν στον γενέθλιο οίκο και την αγάπη μας για την ιστορία του τόπου μας ήταν τα αναγκαία εφόδια για να ξεκινήσουμε μετά την εφηβεία μας, στα πρώτα φοιτητικά μας χρόνια, τη συλλογή ιστορικών κειμηλίων και τεκμηρίων που έχουν ως σημείο αναφοράς την ιστορία του τόπου μας από τον 18ο έως τον 20ό αιώνα.

1. Φύλλο του προπαγανδιστικού ναζιστικού εντύπου Η ΓΕΦΥΡΑ, που κυκλοφορούσε στην Πελοπόννησο (Ιανουάριος 1943).
2. Ανακοίνωση του Γερμανικού Στρατού προς τους κατοίκους της Κρήτης, για τις αντεκδικήσεις που θα λάβουν σε περίπτωση κακοποίησης Γερμανών αιχμαλώτων.
3. Η άδεια νυκτερινής κυκλοφορίας του Πρωθυπουργού Ι. Ράλλη, που παραχωρήθηκε από το γερμανικό φρουραρχείο (Αθήνα, 14 Ιουνίου 1944).
4. Η σφραγίδα της ΙΙΙ Μεραρχίας του ΕΛΑΣ, που έδρευε στην Πελοπόννησο

Διακόσια χρόνια της σύγχρονης ιστορίας του τόπου μας καλύπτουν τα αντικείμενα, τα τεκμήρια, τα κειμήλια του Αρχείου που έχουμε συγκεντρώσει και φωτίζουν με τον δικό τους τρόπο τα ιστορικά γεγονότα που αφορούν τη σύγχρονη ελληνική ιστορία.

Παρακολουθώντας τις ιστορικές εξελίξεις του πολιτικού, κοινωνικού, θρησκευτικού, στρατιωτικού βίου των Ελλήνων, τα συγκεκριμένα τεκμήρια φωτίζουν τις ιστορικές περιόδους που καλύπτει η συλλογή. Στο αρχείο που μέχρι τώρα έχουμε συγκροτήσει υπάρχουν προσωπικά αντικείμενα των πρωταγωνιστών του δημόσιου βίου των Ελλήνων. Ιστορικά τεκμήρια λοιπόν που έχουν αποκτηθεί στον ελλαδικό χώρο συμμετέχουν στην «αποκατάσταση» της ιστορικής αλήθειας ισότιμα με αυτά που έχουν επαναπαρτιστεί από το εξωτερικό από διάφορες χώρες, κυρίως της Δυτικής και Ανατολικής Ευρώπης. Τα χειρόγραφα των επωνύμων, τα δημόσια έγγραφα, τα μονόφυλλα, ο Τύπος της κάθε εποχής συγκροτούν ένα στέρεο ιστορικό επίπεδο, το οποίο όμως φωτίζουν με τον δικό τους τρόπο τα ιδιωτικά κείμενα αυτών που με τον έναν ή τον άλλο τρόπο συμμετείχαν στα γεγονότα.

Η αναγκαιότητα που δημιουργείται καθώς συγκροτείται με στέρεο τρόπο αυτή η αρχειακή μονάδα δεν είναι άλλη από τη μόνιμη έκθεση αυτών των ιστορικών τεκμηρίων, καθώς και η δυνατότητά της να παρέχει στους μελετητές της ιστορίας τις αναγκαίες γι' αυτούς πηγές. Άλλωστε, η ιστορική μνήμη υπηρετεί το «βιωμένο» της πατρίδας, υπηρετεί το παρελθόν του τόπου, υπηρετεί τα πρόσωπα που με τις ενέργειές τους μυθοποίησαν τον χρόνο της δράσης τους.

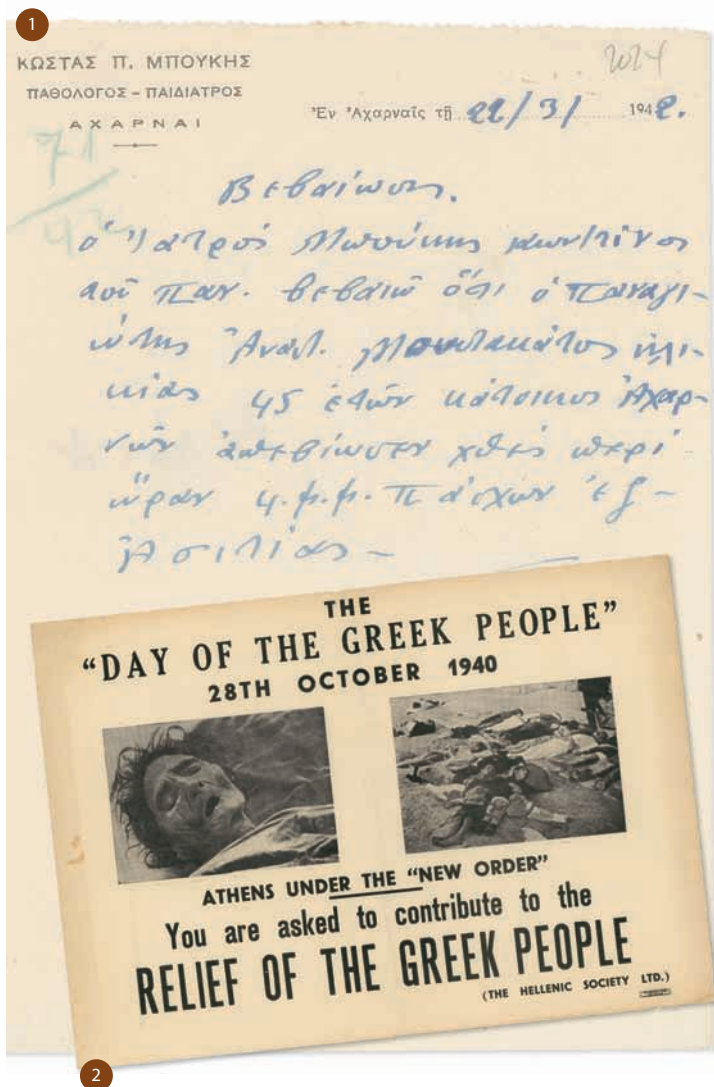
Αναγκαίο αγαθό για τον μέλλοντα χρόνο της ιστορίας είναι η περιουλογογή και παρουσίαση των ντοκουμέντων που «συνομιλούν» άμεσα με την ιστορική μνήμη. Προς αυτή την κατεύθυνση κινείται και η δημιουργία της παρούσας έκθεσης, που αναφέρεται στην περίοδο από το 1740 έως το 1944.

Με αυτή τη δημόσια παρουσίαση ενός μικρού αλλά ουσιαστικού μέρους των τεκμηρίων και κειμηλίων για τη συγκεκριμένη ιστορική περίοδο αξιοποιούνται ιστορικά οι χρονικές περίοδοι: Τουρκοκρατία, Ελληνική Επανάσταση, Καποδιστριακή εποχή, Οθωνική περίοδος. Το αρχείο συμπληρώνουν οι περίοδοι: βασιλεία Γεωργίου Α', Μικρασιατική καταστροφή, Μεσοπόλεμος, Αλβανικό έπος, Εμφύλιος πόλεμος, Μετεμφυλιακή περίοδος, Δικτατορία 1967-1974.

Ευχαριστούμε τον Γιάννη Σκ. Πικραμένο, που με καρτερικότητα, υπομονή και επιμονή αντεπεξήλθε τα τελευταία χρόνια τα όποια εμπόδια δημιούργησε η συγκεκριμένη παραγωγή. Ουσιαστική αλλά και εξαιρετικά σημαντική ήταν και η απόφαση του Δημάρχου Πατρών Ανδρέα Φούρα, που γνωρίζοντας το αρχείο τού έδωσε αμέσως βήμα επικοινωνίας με τους πολίτες της Πάτρας.

Η αγάπη όλων μάς δίνει κουράγιο να συνεχίσουμε αυτή μας την προσπάθεια, που υπηρετεί την ιστορική μνήμη της πατρίδας μας.

Αντώνης Δ. Σκιαθάς
Κυριάκος Δ. Σκιαθάς

1. Βεβαίωση θανάτου αθηναίου πολίτη από αστία το 1942.
2. Αφίσα τοίχου που κυκλοφόρησε στην Ιερουσαλήμ από την ελληνική κοινότητα, απευθύνοντας έκκληση βοήθειας για τον ελληνικό λαό.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΚΩΝ
6-3-1941

Περὶ τὸ μεσονύκτιον τῆς 23ης
πρὸς τὴν 24ην Φεβρουαρίου τὸ
ὑποβρύχιον «ΝΗΡΕΥΣ», ὑπὸ κυβερ-
νήτην τὸν Πλωτάρχην ΒΡΑΣΙΔΑΝ
ΡΩΤΑΝ, περιπολοῦν ἐντὸς τῆς Ἀ-
δριατικῆς, συνήντησεν ἐχθρικὴν
νηοπομπὴν ἐκ δύο μεγάλων μετα-
γωγικῶν, προστατευομένων ὑπὸ
δύο Ἀντιτορπιλικῶν. Δι' ἐξαιρε-
τικῶς ψυχραίμου καὶ θαρραλέας
ἐπιθέσεως τὸ ὑποβρύχιον ἐπέτυχε
τὴν καταστροφὴν τοῦ ἐνὸς μετα-
γωγικοῦ.

ΑΛΒΑΝΙΚΟ ΕΠΟΣ

Η ιστορική μνήμη συγκροτεί με τον δικό της τρόπο τον βίο των ανθρώπων και του τόπου στον οποίο κατοικούν. Τον εικοστό αιώνα, η ανθρωπότητα βίωσε με τον πλέον φρικιαστικό τρόπο δύο παγκόσμιους πολέμους σε λιγότερο από 30 χρόνια. Στο πρώτο μισό του αιώνα, κυρίως η Ευρώπη, βρέθηκε να θρηνεί εκατομμύρια άνδρες και γυναίκες όλων των ηλικιών. Σε αυτή την ανθρωποφαγική συμπεριφορά των πολιτικών και στρατιωτικών ηγεσιών των ευρωπαϊκών κρατών προστίθεται και η όποια αδυναμία των ευρωπαίων ηγετών να συνομιλήσουν με την ανθρώπινη φύση καθώς συγκροτούν τα εθνικά τους θέλω με το οικονομικό και γεωγραφικό μέγεθος της πατρίδα τους.

Οι ιστορικές αλήθειες είναι πολλές. Τα κείμενα που έχουν κατατεθεί από τους ειδικούς επιστήμονες για να περιγράψουν τα γεγονότα είναι πάρα πολλά. Οι μονογραφίες που έχουν συγκροτηθεί για τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έχουν εξαντλήσει τόσο την πληροφόρηση για την καταγραφή των πραγματικών γεγονότων όσο και την κατάθεση αρχειακών στοιχείων για τη συγκρότηση της ιστορικής αλήθειας.

Είναι γεγονός ότι η κάθε πλευρά που συμμετείχε σε αυτήν την απάνθρωπη καθημερινότητα που έταξαν στους λαούς της Ευρώπης έχει μιλήσει με το δικό της τρόπο.

Τα συγκροτημένα ιστορικά αρχεία τόσο στην Ευρώπη όσο και την Ελλάδα συνεισφέρουν με τα δικά τους ντοκουμέντα στην καταγραφή της ιστορικής αλήθειας. Το ιστορικό αρχείο Αντώνη και Κυριάκου Σκιαθά από την ίδρυσή του έχει θέσει ως κυρίαρχο στόχο να συμβάλει, με τα ιστορικά τεκμήρια που διαθέτει, στη διερεύνηση των όποιων αληθειών για την ιστορία της Ελλάδας.

Τον νικηφόρο Οκτώβρη του 1940 στα Αλβανικά βουνά ακολούθησε ο Απρίλης της Κατοχής. Στις 6 Απριλίου του 1941 με την επίθεση των Γερμανικών στρατευμάτων στα βόρεια σύνορα της χώρας ξεκινάει η τετράχρονη αιμοβόρα τριπλή κατοχή για τον ελληνικό λαό. Στις 27 Απριλίου του 1941 στον Ιερό Βράχο της Ακρόπολης κυματίζει ο Γερμανικός αγκυλωτός σταυρός ενώ δίπλα στον Έλληνα εύζωνα στο μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη για όλα αυτά τα χρόνια θα βρίσκεται και ο Γερμανός ομολογός του. Την κατάληψη των Αθηνών από τις γερμανικές δυνάμεις ακολουθεί η κατάσχεση κάθε αναλώσιμου αγαθού για τις ανάγκες των αρχών κατοχής.

Οι Αθηναίοι κατ' επέκταση οι κάτοικοι της ελληνικής περιφέρειας καταδικάζονται στον «δια πείνης θάνατον» «ανυπολόγιστος» ο αριθμός των θυμάτων από πείνα. Οι άνθρωποι (κυρίως τα παιδιά) σκελετόνωνται, πρήζεται η κοιλιά τους γίνονται μια ανθρωπόμαζα που τη βρίσκεις παρατημένη

-
1. Πολεμικό ανακοινωθέν για την δράση του υποβρυχίου «ΝΗΡΕΥΣ» στις 6.3.1941
 2. Επιστολικόν δελτάριον της Άννας Καλουτά σε στρατιώτη στο μέτωπο. 27.12.1940
 3. Αντιασφυξιόγonos μάσκα που χρησιμοποιήθηκε από τον ελληνικό στρατό

στους δρόμους της Αθήνας να περιμένει τη μαζική ταφή της. Ο Χειμώνας που ακολουθεί είναι βαρύς. Ο ελληνικός λαός δεν ανέχεται την λεηλασία της ψυχής και του «πολιτισμού» του. Αντιστέκεται, δημιουργεί στην αρχή μικρές εστίες αντίστασης και μετά οργανωμένα απαντά στους κατακτητές.

Στις 16 Φεβρουαρίου του 1942 ανακοινώνεται από το ΕΑΜ η ίδρυση του Ελληνικού Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού (ΕΛΑΣ). Το νέο αυτό σώμα στελεχώνεται από μόνιμους δημοκράτες αξιωματικούς και δεκάδες χιλιάδες αγωνιστών που αυτοβούλως ενώνουν τις δυνάμεις τους για την λευτεριά της πατρίδος. Τον Οκτώβρη του 1942 ο απότακτος από το κίνημα του 1935 αξιωματικός Δ. Ψαρρός ιδρύει την αντιστασιακή οργάνωση Εθνική Και Κοινωνική Αναγέννηση (ΕΚΚΑ).

Οι Έλληνες αντιστέκονται, ο Νοέμβρης του 1942 είναι και αυτός νικηφόρος, στις 25 προς 26 Νοεμβρίου οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ με επικεφαλής τον Άρη Βελουχιώτη και του ΕΔΕΣ με επικεφαλής τον Ναπολέοντα Ζερβά με τη βοήθεια Άγγλων σαμποτέρ ανατινάζουν τη γέφυρα του Γοργοποτάμου. Οι Έλληνες που βρίσκονται στη Μέση Ανατολή δίπλα στους συμμάχους συμβάλλουν με την 1η ταξιαρχία στη μεγάλη και αποφασιστική νίκη του Ελ Αλαμείν.

Το 1943 είναι ανθρωποφάγο για την ελληνική περιφέρεια οι Γερμανοί ναζιστές και οι Βούλγαροι φασίστες κονιορτοποιούν το ένα μετά το άλλο τα ελληνικά χωριά πόλεις ολόκληρες βυθίζονται στο μαύρο του θανάτου. Το μεσημέρι της 13ης Δεκεμβρίου 1943 οι Χιτλερικοί πραγματοποιούν ένα από τα πιο φριχτά εγκλήματα τους στην Ελλάδα, εκτελούν όλο τον ανδρικό πληθυσμό της πόλης των Καλαβρύτων. Ο ελληνικός λαός αντιστέκεται προσπαθεί να επιβιώσει κρατά ψηλά τις αξίες των προγόνων.

Οι εφιάλτες όπως πάντα υπάρχουν και μάλιστα τιμώνται σε αυτό τον τόπο. Γερμανόφιλοι Έλληνες «πατριώτες» συνεργάζονται με τον κατακτητή και στέλνουν χιλιάδες Έλληνες πατριώτες στο Χαϊδάρι, στα εκτελεστικά αποσπάσματα της Καισαριανής και αλλού, τροφοδοτώντας παράλληλα με «τρόφιμους» Έλληνες και τα στρατόπεδα συγκέντρωσης της κεντρικής Ευρώπης.

Μετά περίπου τέσσερα χρόνια στις 12 Οκτωβρίου του 1944 οι Γερμανοί εγκαταλείπουν την Αθήνα ανατινάζοντας τον Ισθμό της Κορίνθου και ότι άλλο μπορούσε να κάνει ζημιά στο συμμαχικό στρατό. Για τον ελληνικό λαό δυστυχώς μαζί με την απελευθέρωση ξεκινά ακόμα μια πεντάχρονη σκληρή πραγματικότητα.

1. Σκελετωμένο ελληνόπουλο κατά τη διάρκεια της κατοχής.

2. Αυτοσχέδια κατασπαράκια σισπίου.

1

2

Ο ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

Για τον πρώτο βομβαρδισμό επί ελληνικού εδάφους, αυτόν της πόλης των Πατρών, η εφημερίδα «Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» της Τρίτης 29 Οκτωβρίου 1940 περιγράφει: «Ανανδρος βομβαρδισμός κατά αμάχου πληθυσμού». Εκ των σημερινών βομβαρδισμών κατά υπό ιταλικών αεροπλάνων της πόλεως Πατρών, διεπιστώθησαν μέχρι στιγμής νεκροί 50, τραυματίες 100 επί αμάχου πληθυσμού. Επίσης εφονεύθη εις αστυνομικός και ετραυματίσθησαν 3. Ζημιαί εις κτίρια ελάχιστα. Ο υπερβολικός αριθμός των θυμάτων οφείλεται εις το γεγονός ότι ο άμαχος πληθυσμός παρέμεινε κατά την ώραν του βομβαρδισμού εις ακάλυπτους χώρους και δεν ετήρησε τα στοιχειώδη μέτρα αυτοπροστασίας, καταφεύγων κατά τη διάρκεια του συναγεμού εις υπόγειους χώρους, ή έστω ισόγειους των οικείων τους προχείρως διασκευαυζομένους». Οι νεκροί τελικά όπως δημοσίευσε η εφημερίδα «ΣΗΜΕΡΙΝΗ» στο φύλλο της στις 28.10.1945 ήταν 193, εκ των οποίων 125 άνδρες, 43 γυναίκες και 25 παιδιά.

Ο βομβαρδισμός της Πάτρας λοιπόν ξεκίνησε στις 9 και 45 το πρωί και ολοκληρώθηκε με τα αναφερθέντα αποτελέσματα το μεσημέρι της ίδιας ημέρας. Πραγματοποιήθηκε από την 116η ομάδα των Πελαργών του 277ου σμήνους της ιταλικής αεροπορίας, υπό την αρχηγεία του σμηνάρχου Κάρλο Ρίνα.

Για τον βομβαρδισμό της Πάτρας και τα συμβάντα των πρώτων μηνών του πολέμου σημαντικά στοιχεία μας παρουσιάζει το χειρόγραφο ημερολόγιο του μοιράρχου, υποδιοικητή της χωροφυλακής Πατρών, Ευάγγελου Θέμελη. Το βιβλίο διανομής τροφίμων της υποδιοικήσεως χωροφυλακής Πατρών, μας δίνει με ένα μοναδικό τρόπο το κλίμα των πρώτων ημερών του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στην Πάτρα, γραμμένο από έναν κρατικό λειτουργό, που βίωσε τα γεγονότα και ήταν υποχρεωμένος κάθε μέρα για αρκετούς μήνες μέχρι την έλευση των γερμανών κατακτητών, να δίνει γραπτές αναφορές για τα δρώμενα στην τοπική κοινωνία. «Στόχος των Ιταλών ήταν να πληγούν οι λιμενικές εγκαταστάσεις και να παρεμποδιστεί η μεταφορά στρατευμάτων και πολεμικού υλικού μέσω της Αιτωλοακαρνανίας προς την Ήπειρο. Οι βόμβες έπεσαν εκτός από τη λιμενική ζώνη και σε περιοχές στο κέντρο της πόλης, στην Τριών Ναυάρχων, στη λεωφόρο Γούναρη- στη συμβολή της με την οδό Κορίνθου ήταν η έδρα της 3ης μεραρχίας (στο σημείο που είναι σήμερα το κτίριο του ΙΚΑ)- και στη συνοικία του Αγίου Διονυσίου, σκορπώντας τον θάνατο στους πολίτες που είχαν βγει στους δρόμους εκλαμβάνοντας αρχικά τα αεροπλάνα για συμμαχικά και αφήνοντας πολλά ερείπια και καταστροφές».

1. Η εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» της 29ης Οκτωβρίου 1940, η οποία αναφέρεται και στον βομβαρδισμό των Πατρών.
2. Η σημαία που βρέθηκε στα χαλάσματα του Στρατοδικείου Πατρών αμέσως μετά τον βομβαρδισμό και διασώθηκε από κάτοικο της πόλης.
3. Βόμβα ιταλικού αεροσκάφους από τον βομβαρδισμό του κέντρου της πόλης των Πατρών (περιοχή πλατείας Τριών Συμμάχων).

Προπαγανδηστική αφίσα για τον «Έρανο της Κοινωνικής Πρόνοιας», 1940 - 1941

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΚΘΕΣΗΣ

Ν.Ε.Π.Α
 Παιδαγωγική Εταιρεία Έρευνας Παιδαγωγικής
 Αιθουλάκι Ν.Α., Αθήνα

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΟΡΜΗ

λουξ

ΑΦΟΙ ΚΑΣΑΠΗ Ε.Π.Ε.
 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ